

MEGSÉRTETTÉK A MASZKABÁL
TÖRVÉNYEIT... ÚJRA

Az utóbbi években különösen nagy visszhang, dicsőítés és lenézés lengett körbe egy bizonyos könyvsorozat, mely az *Alkonyat* címet viseli. (Eredeti cím: *Twilight*). Kora tinédzser korban lévő lányok légioi visítognak önfelédten a hallatán, míg önérettel rendelkező nők, feministák, vámpírkedvelők, washingtoniak, irodalmárok és írók, köztük nem kisebb, mint Stephen King fejezték ki nem-tetszésüket, vagy még annál is többet. Én is rengeteget hallottam róla, és mivel nem szeretek utánanézés nélkül véleményt mondani valamiről, főként ha kritikai értelemben kell nyilatkoznom, keresésbe fogtam, adtam egy esélyt a könyveknek. Mindannak ellenére, hogy előzőleg különböző videó megosztókon lehúzó vélemények sorát néztem végig, újságíróktól is hasonlókat olvastam, végül mégis kezembe kerültek egy időre maguk a könyvek is. Nem olvastam őket végig, de úgy érzem, nem is bírtam volna, és bármennyire is szeretek pártatlan maradni, ezúttal nem tudok. És bárki, aki hozzám hasonlóan ezt a módszert használja, hogy kritizáljon, azt a tanácsot adnám, hogy inkább kérjék kölcsön a könyvet, mert kár pénzt kiadni rá. Hát még milyen kár a fákért, akik kellettek a példányok elkészültéhez. Nézzük hát, mit tartogat számunkra a vámpírmítosz botrányos reneszánsza.

Ez a könyv Stephenie Meyer fejében született meg, nem csoda, hogy ismeretlen a név, hiszen a hölgy nem rendelkezik semmiféle írói előélettel, és megvallo-om őszintén, azokból, amiket láttam, az olvasás sem lehet gyakori időtöltése. Pláne a vámpírokról szóló irodalom böngészgetése, ami pedig jót tett volna művének. A könyv teremtéstörténete azt mondja, hogy Mrs. Meyer egy álomban látta meg az első könyv egy kulcsmomentumát, gyorsan leírta, majd pedig szé-

pen, az újabb ihletek alkalmával továbbfűzőgette, és rákeresett az interneten az ország legcsapadékosabb vidékére. Hosszas keresgélés után mit ad a mormonok istene: egy kiadó felvállalta, hogy foglalkozik a könyvvel, és innen kezdődött a hisztéria. Ezek a könyvek napló-szerűen egyes szám első személyben vannak megírva, ezáltal elérve azt, hogy az olvasó könnyebben azonosulhasson az adott karakterrel, ezt a húzást már bizonyára sokan ismerik. A főszereplő-nő, Bella Swan személyébe könnyű is belebújni, hiszen személyisége, mint olyan, nincsen szegénynek, úgy ahogy a legtöbb karakter sem éri el a harmadik dimenzió határát. Elsősorban a tizenkettő-tizennégy éves korosztály lányai számára van címezve a könyv, hiszen fantasztikum és tinédzserkori szerelem vegyül benne, és nagyjából egykorúak a szereplőkkel. Nagyjából, mert a tizennégy, az már majdnem tizennyolc, ugye? Bár az irodalom értékelése céljából nem épp a legígéretesebb célközönség, hanem hogyha az üzleti részéről beszélünk, nagymértékben megváltoznak a szempontok. A sorozat rövid idő alatt sikeres lett, és most kapaszkodjanak meg azok, akik szívükön viselik az igényes irodalmat, ugyanis, világszerte Bestseller listára került. Egy tőmondatokban megírt, fogalmazási és történeti hibáktól szenvedő könyv. Szerettem volna arra gondolni, hogy talán csak a fordítással lehet baj, de csalódnom kellett, miután az angol verzióba is beleolvastam és láttam, hogy ugyanolyan szegényes. Mi baja lehet ezeknek az embereknek? Kérdezhetik, ahogy én is tettem, amikor erről az egészről tudomást szereztem. Szóismétlések, klisék, szükségtelen, vontatott dialógusok és leírások jellemzőek rá, nem beszélve a vámpír mítoszok tökéletes lerombolásáról, ami komolyan szíven üti a horror és a fantasztikus

stílusok pártolói. Ez egyszerűen egy rossz könyv, és nem olyan értelemben, hogy csak egy bizonyos réteg értené a lényegét, vagy ízlés kérdése volna, hanem komolyan rosszul megírt, és a története egyszerűen semmilyen. És ez lett bestseller, amivel kapcsolatban egyik szemem sír, a másik nevet, elvégre, ha felkerülhetett a listára, bárki irománya ugyanilyen esélyt kaphat, szóval akár neki is kezdhetek. De jelképesen sírdogálok is, hiszen az igény és az ízlés láthatólag sebesen szágul a mélység felé.

Vegyük tehát most a történetet, már ami van. Bella Swan, a névleges főszereplő, egy tartózkodó, félénk, visszahúzódozó, ügyetlen, különc lány, visszaköltözik rendőrfőnök édesapjához. Nincs rendesen megválaszolva, miért is választja ezt inkább ahelyett, hogy anyjával és annak új baseball-játékos férjével utazgathatna kedvére, elköltözik a Washington állambeli Forks nevű kisvárosba, Észak-Amerika felhőkkel és fenyvesekkel borított csodaszép pontjára. Pár bosszantóan félresikerült dialógust követően megismerjük a helyi Quileute törzs rezervátumában élő Jacob Black-et, aki fontos figura lesz, úgy is, mint a horror mesékben jelentős vérfarkasok egyike, és a szerelmi háromszög egyik csúcsa. Őt még kedveltem is farkasemberekkel szembeni elfogultságom miatt, ám az elkövetkezendő könyvekben az ő személyisége is megsemmisül, majd egy eltörölhetetlen fekete pontot kap, mikor lelki társát az ember-vámpír hibrid kisbaba személyében leli meg. Ez marandóan megforgatta a gyomromat, még ha csupán érzelmekről is volt szó. Mintha még nem lettek volna az őslakosok eléggé megalázva.

Ott tartottunk, hogy Swan kisasszony bekerül az iskolába, és mindannak ellenére, hogy ő a szürke egér, máris barátok és érdeklődő fiúk veszik körül. Még csak kifejezetten szépnek sincs leírva a lány, és annak fényében, hogy Meyer filozófiája szerint, akik jók, azok gyönyörűek, akik gonoszok, azok csúnyák is, e kettő nem igazán fér össze. Tehát, az örökké sarokban élő lány a figyelem és az őszinte ámulat középpontjába kerül, egyvalaki kivételével. Edward Cullen, a különleges rosszfiú, aki olyan szép, olyan „Adoniszi”, hogy az írónőt idézzem, hogy fél oldalakon át kell részletezni az unalmasságig, és tovább. Gyakorlatilag többet nem is tudunk meg az első könyvből, minthogy milyen Edward szeme, bőre, illata, haja, és a többi. Maga a férfiúi szépség szuperlatívusza, így Bella, mindannak ellenére, hogy a fiú messze elkerülte, átnézett rajta, első látásra beléleszeret. És, ami ezt a költői szerelmet illeti, igazából arról van szó, hogy Bella sokkal inkább elhatározza, hogy szerelmes lesz belé, csupán a fiú külsejéből kifolyólag. Tehát onnantól fogva ő bizony szerelmes

lesz, és mivel Meyer egyébként is egy olyan típusú nőt formázott meg személyében, aki nem rendelkezik egyéniséggel, és csak másoktól tud függeni, életét Edward fogja teljes mértékben kitölteni. Edward oka a viszonzásra pedig az, hogy egyedül ennek a lánynak nem tudja kiolvasni a gondolatait, amit őszintén meg tudok érteni, hiszen a kevés kiosztott észben kevés a gondolat. Ebben speciel még a rajongók is egyetértenek velem, ami jobban vigasztalna, ha nem azért tennék, mert a fiktív szupervámpírt maguknak akarják megkaparintani. Ez a különleges eltérés, hogy erői nem hatnak az új jövevényen, vonzza a sápadt gyönyörűséget... Csak nekem tűnik ez az egész teljességgel értelmetlennek?! Ebből születik meg az ők sekélyes, igaznak, és azzal együtt tiltottnak címzett kapcsolatuk, bár ez utóbbit nem értem, hiszen senki sem áll közéjük, mégis mindent azt hallom, hogy ez nem más, mint a klasszikus tiltott szerelem, ezt hivatott jelképezni az a szép piros alma a borítón. Annak ellenére senki sincs az együttlétük ellen, ez sokkal inkább csak ragadvány lehet a halandó-emberfeletti lények közötti, ellentmondásos, lehetetlen kapcsolatokból eredve – mely időtlen téma. De ne vitatkozzunk a fantasztikum tényeivel, hiszen az egész könyv is fittyet hány rájuk. Noha ez az ő kapcsolatuk se sikerül sokkal jobban, hiszen a későbbi könyvek részletesen bemutatják, hogy a hőn imádott Edward hogyan változtatja meg az idillt azzal, ahogy elzárja Bellát barátaitól, érzelmileg manipulálja „kedvesét”, és uralkodik fölötte. A könyv útmutatója egy nagyon rossz párkapcsolat kialakításának. És Bella persze benne van, hiszen neki Edward a mindene. Egy nő azért ennél sokkal józanabb gondolkodású, minthogy ne vegye észre az ilyesmit. Ez a teljes elbolondulás főként akkor tűnik fel az olvasóknak, mikor a második könyvben Bella rájön, hogyha örült, akár halálhoz is vezethető dolgokat művel. Akkor látja és hallja a tőle távollévő Edwardot, amint például vadul hajt egy motorral vagy leugrik egy partmenti szikláról. Egészségére. És ennyit arról, hogy a gondolkodás jó dolog.

De túlságosan előre szaladtunk. Rövid idő telével közelebb kerülnek egymáshoz, ahogy az lenni szokott a tini-román történetekben, és a lány is lassanként rájön, hogy Edward, ez a vonzó, titokzatos férfi valójában vámpír, és a hegyi erdőben kerül sor a vámpír-irodalom megkéseelésére. Cullen úrfi úgy dönt, drasztikus eszközökkel mutatja meg a lánynak igazi alakját, hogy miért kéne rettegnie tőle, felfedi milyen is egy szörnyeteg. Ezt pedig úgy teszi, hogy kiáll a napra, elhúzza ingét szoborszerű mellkasáról... És a bőre csillog, akár a gyémánt. Mikor már azt hittük, hogy a szépségéről

oldalakon át tartó ömlengés nem lehet gusztustalább, megkapjuk a habot a tortára.

Igen, Stephenie Meyer vámpírajai arról ismerse- nek meg, hogy azért nem járhatnak ki a napra, mert testük csillog. Csillog, akár a kis tündérekékné! Gyönyörűek, akár az álom, illatuk, mint egy cukorka- gyáré, és még a tetejébe csillognak is. Először nagyon jóízűen nevettem a dolgon, azt hittem, hogy igazából valami paródia könyv lehet és megmenekültünk, de a mosolyom azonnal leolvadt, amint megtudtam, hogy komolyan van véve mindez. Tudom, hogy a vámpírok természetesen kitalált lények, így tehetünk velük akármit, de azért mégis. A vámpírtörténetek, a vérivó szörnyekről, szellemekről szóló irodalom egészen az ókorig vezethető vissza, Görögországtól Kínáig, nem hiszem, hogy Meyer ne talált volna va- lami segédanyagot a legközelebbi könyvtárban, ha legalább egy kis időt szánt volna némi informálás- ra. Igaz, ami igaz, a gondolat, hogy a vámpír láng- ra kap a napfénytől, csupán filmvászonra kerülésük idejétől, Murnau Nosferatu című némafilmjétől lett kedvenc élőholtjaink gyengéje. Ha belegondolunk, a napfénytől való megégésnek nincs éppen olyan né- pies hangzása, ami igazolja is a dolgot, ha arról van szó, a napfénytől való iszonyt a régi mesékben föld alatt élő lényekkel mutatják be nekünk inkább. Ho- vatovább Edward és családja, Cullenék úgynevezett vegetáriánus vámpírok, ami alatt azt kell érteni, hogy csak állatvért isznak. Megosztanék egy apró titkot olvasóimmal. A vámpír eleve egy szexuális kisugár- zású lény, mióta világ a világ, majd az irodalom fej- lődésével az ember elfojtott testi vágyát is jelképezte, ám mivel teste halott, nem is működik. A vámpír számára a vérivás egy intim dolog, a közösülés át- értelmezése, az élet kicserélésével, ezért nézik le az állatból való táplálkozást a józan ésszel rendelkező vámpírok. Igaz, hogy sok vámpírkönyvben olvas- hatunk ilyenről, de ott úgy ábrázolják, mint szükség, mikor emberektől mentes területen ragadnak, hisz az állatvér nem olyan tápláló, de kitarít egy ideig.

Meyer vámpírjainak minden tekintetben jónak, kedvesnek kell lennie, lerombolva a legendák alap- pilléreit, még a később felbukkanó nomád vámpírok sem mutatnak fel semmi olyat, ami „nomád” termé- szetük alapján közelebb vinné őket egy állatiasabb, komolyabb vámpíros jellemhez, de semmit nem ka- punk még a későbbi vámpírserg esetében sem. Ez utóbbi szerintem már túlzás volt, egy érdekes pró- bálkozás arra, hogy löketet adjon a cselekménynek. Európában élnek a Volturi-k, a gonosz vámpír urak, a tökéletes Cullenékhez képest ijesztőek, kegyetlenek és embervért isznak. Valósággal értelmes életformá- nak tűnnek ebben a felfordulásban. Noha korábban,

egy jóval meghatározóbb és élvezhetőbb könyvsor- ozatban, Anne Rice vámpírkrónikáiban is van egy efféle utalás, miszerint az újvilági vámpírok, akik Párizsban és a kolonizált New Orleansban élnek, csaknem angyalszerűek, míg az óvilági, kelet-euró- pai rokonok szörnyetegek. Ezt is némiképp furának találtam annak idején, bár idővel támadt egy olyan gondolatom, hogy az író talán azt akarta kifejezni ezzel, hogy változott a vámpír alakja – a korszakok irodalmával párhuzamosan. Nem tudom, igazam van-e, de ha nincs is, Mrs. Rice éppen eléggé sikere- sen vonultatta fel azon horror és kultikus elemeket, amelyek hihetővé teszik vámpírjait. Gyanítom, hogy a Twilight lényegében ennek a sorozatnak „vizezett” mása, hogy a kislányok számára is olvasható legyen. Olyan, akár egy rossz rajongói íromány a vámpír krónikákhoz. De, mintha helytelen dolog lenne sér- tegetni egy rajongó művet, olvashatók a könyvről színvonalas, részlet-gazdag írások az alkotó csoda- szép szókinccséről és nyelvhelyességi ismereteiről.

Ahogy azt sejteni lehet, nemsokára a könyvből film is készült, és ahogy szintén sejteni lehet, meg- osztotta a rajongókat, hogy hú-e a könyvhöz, vagy sem. De a sikoltozás csak nem csillapodott. A könyv- höz hasonlóan értelmetlen és híg maga a film törté- nete is, bágyasztó aláfestő zenével. A rendezés és a gyenge színészi előadás elrontotta a festői szépségű, Olimpiai félsziget hegyvidéki táját. De ilyesmikbe bele se menjünk, hiszen a fejőstehén elég hangosan bőg, hogy tudjuk, mi folyik itt. Mintha a színészek, még az idősebbek is, Keanu Reeves Neo alakításá- nak nyomdokaiban járnának. Legtöbbjüktől a leg- határozottabb arcminika egy szemöldökfelvonás vagy egy bájvigyor. Szövegeik úgy hangzanak, mintha felolvasnák őket. A veszélyes rajongók szá- mát pedig csak növelte, nyilván becsatlakoztak si- mán: az Edwardot alakító színész és modell Robert Pattinson kultistái. Így már mind együtt védhetik a történet és az író becsületét. Közéjük csak páncél- ruhában ajánlatos bemenni, mert tapasztaltam, hogy megvadulnak, verekszenek, ha becsmérli szóval il- letik kedvencüket. Nem hiszem, hogy elmondhat- nék még bármi mást erről a furcsa, és még mindig érthetetlen jelenségről. De az a gyanúm, inkább nem szeretnék sokat foglalkozni és így belebonyolódni a rajongótábor kérdésébe, mert, esetleg könnyen a nyakamat szeghetem. Azt hiszem, jobban teszem, ha inkább megyek, írok egy tini-román könyvet szivárványszínű ördögökről, akik igazából csak fél- re vannak értve, és nem is a gonosz megtestesítői. Úgy tűnik, ez az előrehaladás biztos, első osztályú jegye. De hogy hogyan történhetett az, hogy ide ju- tottunk, úgy vélem jobb, ha titok marad.